

[RELACJA + GALERIA ZDJĘĆ] O odrodzeniu sztuki sakralnej w Polsce. Relacja z debaty w Muzeum Archidiecezji Warszawskiej

Nie ma alternatywy dla zaangażowania Kościoła we wsparcie sztuki sakralnej. Problem nie polega na faktycznej niemożliwości takich działań, lecz na postawie całego Kościoła, w tym każdego z nas. Jeśli nie weźmiemy odpowiedzialności za sztukę katolicką, jeśli nie stanie się ona realną, dającą byt i bezpieczeństwo ścieżką dla młodych artystów, to sztuki tej po prostu nie będzie – mówił Dariusz Karłowicz w trakcie zorganizowanej przez Muzeum Archidiecezji Warszawskiej dyskusji pt. „Czy mamy szansę odrodzenia sztuki sakralnej i religijnej w Polsce?”.

W środę 22 marca na zaproszenie dyrektora Piotra Kopszaka w Muzeum Archidiecezji Warszawskiej bp Michał Janocha oraz pomysłodawca projektu „Namalować katolicyzm od nowa” Dariusz Karłowicz wzięli udział w dyskusji pt. „Czy mamy szansę odrodzenia sztuki sakralnej i religijnej w Polsce?”.

ZOBACZ NAGRANIE Z DEBATY

Dyrektor Muzeum Piotr Kopszak rozpoczął dyskusję od podkreślenia, że projekt „Namalować katolicyzm od nowa” ma na celu przełamanie obiegowej opinii o fatalnym stanie sztuki sakralnej w Polsce oraz

rozpoczęcie dyskusji na temat wsparcia koniecznego, aby sztuka ta miała szansę przetrwać i odpowiedzieć na współczesne wyzwania.

Tłumacząc genezę projektu, Dariusz Karłowicz stwierdził, że żyjemy w epoce nowego obrazoburstwa. Zwłaszcza malarstwo sakralne, a zatem sztuka kościelna służąca kultowi, liturgii wygląda bardzo słabo (poza nielicznymi wyjątkami jak np. prace Mateusza Środonia). Chęć naprawy tego stanu rzeczy była punktem wyjścia projektu „Namalować katolicyzm od nowa”. Byliśmy przy tym świadomi – kontynuował Karłowicz, że nawet pomimo dołożenia wszelkich wysiłków powodzenie tego przedsięwzięcia nie jest gwarantowane. Należało jednak mimo to je podjąć. W tym celu do projektu zaproszono grono wybitnych malarzy, dla których zostały zorganizowane poważne warsztaty z udziałem teologów, mające na celu rzeczywisty namysł nad problematyką artystycznego przedstawienia wizji św. Faustyny.

Wbrew negatywnym kliszom odzew był niezwykle pozytywny. Znakomici artyści, na czele z Jarosławem Modzelewskim, zaangażowali się w projekt z entuzjazmem. Podobnie zareagowali dwaj biskupi-wizjonerzy – Romuald Kamiński oraz Jacek Grzybowski. Znaleźli się także wspaniali proboszczowie, którzy obrazy powstałe w ramach projektu zakupili. Spotykamy się – kontynuował Karłowicz – z otwartością, widzimy, że istnieją środki na tego typu przedsięwzięcia, że są one możliwe. Ten istniejący optymizm trzeba umiejętnie wykorzystać.

Bp Michał Janocha przywołał profetyczną refleksję Cypriana Norwida nad postępującym uwikłaniem sztuki w logikę materializmu, podkreślając jednocześnie, że projekty takie jak „Namalować

katolicyzm od nowa” dają jednak nadzieję na przyszłość. Bp Janocha wymienił przy tym inne oddolne inicjatywy o podobnym wydźwięku, w tym m.in. organizowany przez Fundację Maria i Marta Ogólnopolski Konkurs Sztuki Sakralnej czy chociażby twórczość Łukasza Krupskiego. Zdaniem biskupa ten oddolny model tworzenia sztuki sakralnej jest modelem właściwym. Kościół nie jest już bowiem w stanie pełnić dawnej roli mecenasa, nie pozwala mu na to głęboka post- oświeceniowa zmiana mentalności, przemiany społeczne oraz postępujący indywidualizm.

Malarstwo sakralne nie stanowi luksusu czy naddatku, bez którego można z powodzeniem się obyć

Polemizując z tą tezą, Dariusz Karłowicz podkreślił, że malarstwo sakralne nie stanowi luksusu czy naddatku, bez

którego można z powodzeniem się obyć. Święte księgi, to co nadaje naszemu życiu sens już niedługo mogą stać się nieprzetłumaczalne na język nowego pokolenia. Zdaniem Karłowicza kultura nie jest okolicznością chrześcijaństwa, ale jego formą. Nie ma wobec tego alternatywy dla zaangażowania Kościoła we wsparcie sztuki sakralnej. Problem nie polega na faktycznej niemożliwości takich działań, lecz na postawie całego Kościoła, w tym każdego z nas. Jak stwierdził Karłowicz: jeśli nie weźmiemy odpowiedzialności za sztukę katolicką, jeśli nie stanie się ona realną, dającą byt i bezpieczeństwo ścieżką dla młodych artystów, to sztuki tej po prostu nie będzie. Ogromną wagę działań ze strony Kościoła widać chociażby na przykładzie bezcennego wsparcia, jakie projektowi „Namalować katolicyzm od nowa” udzielili wspomniani biskupi Romuald Kamiński i Jacek Grzybowski.

W odpowiedzi bp Janocha stwierdził, że sztuką nie da się zarządzać tak jak ekonomią czy polityką. To zupełnie inna materia, zupełnie inna rzeczywistość. Mecenat w formie tradycyjnej był – zdaniem biskupa - niezwykle ważny, ale współcześnie jest on mało realny. Czym innym jest patronat, w tym ten ze strony biskupów. Należy jednak pamiętać, że sztuka zaczyna się od talentu artysty – i niezwykle istotne jest, aby znalazł on na swojej drodze kogoś życzliwego.

Piotr Kopszak zwrócił uwagę z jednej strony na brak kompetencji krytyków i historyków sztuki w dziedzinie malarstwa sakralnego, z drugiej zaś na brak obecności sztuki sakralnej w najbardziej znanych muzeach czy galeriach.

*Jeśli nie weźmiemy
odpowiedzialności za sztukę
katolicką, to sztuki tej po
prostu nie będzie*

Zdaniem Dariusza Karłowicza na sztukę sakralną należy spojrzeć także od „cielesnej” strony, dojrzeć i zrozumieć wagę uwarunkowań

materialnych. Jest to zadanie najwyższej wagi, bo sztuka sakralna jest – zdaniem Karłowicza – szczytem sztuki w ogóle. Jako jedyna dotyczy bowiem samej prawdy - tylko to decyduje o jej pięknie. Twórca sztuki sakralnej podejmuje wysiłek analogiczny do wysiłku teologa czy filozofa – jego dzieło jest próbą opisanie prawdy o Bogu. Bez tego elementu sztuka danej epoki nie ma sensu. To pokazuje też integralny związek sztuki z liturgią – obie są otwarte na transcendencję. Sztuka sakralna potrzebuje wiedzy, zamówień i środowiska, w którym można wzrastać duchowo.

Nawiązując do tych słów, Bp Janocha zauważył, że we współczesnym świecie środowiska, w których powstaje sztuka sakralna, są środowiskami zrzeszonymi wokół kultu, a nie grupami artystycznymi. To z tego rodzaju źródeł możemy spodziewać się dzieł, na których tak nam zależy.

Ostatnim zagadnieniem podjętym przez dyskutantów była dystynkcja pomiędzy sztuką sakralną i religijną. Dariusz Karłowicz podkreślił, że przedmiotem malarstwa religijnego jest sam artysta i jego przeżycia – mieści się ono zatem w paradygmacie malarstwa współczesnego. Malarstwo sakralne z kolei to próba budowy relacji przedmiotowej, obiektywizacji w przedmiocie artystycznym zjawiska wiary i Boga. Karłowicz zgodził się przy tym z biskupem Janochą, że niekiedy nawet pejzaż może być obrazem olśniewająco religijnym, jeśli tylko będzie przejawem sztuki prawdziwej.

W ramach pytań od publiczności, obecny na sali Łukasz Krupski (autor odsłoniętej niedawno w Archikatedrze Warszawskiej nowej Drogi Krzyżowej) podkreślił niezbędną rolę mecenatu, bez którego działalność artystyczna może zaistnieć tylko w wyjątkowych sytuacjach – tak jak w jego własnym przypadku. Artysta pozbawiony mecenatu – stwierdził Krupski – to artysta pozostawiony samemu sobie. Podobnym doświadczeniem podzielił się także Mateusz Środoń, który – jak sam stwierdził – nie byłby w stanie poświęcić się sztuce sakralnej bez finansowego wsparcia ze strony rodziców. Projekt „Namalować katolicyzm od nowa” stanowi w tym kontekście – kontynuował artysta – niesamowite wydarzenie w tak trudnym dla Kościoła czasie. Jest bowiem wychodzącą z laikatu propozycją duszpasterską, której nie przedstawił Kościół instytucjonalny.

Zobacz film o początkach projektu „Namalować katolicyzm od nowa”:

Namalować katolicyzm od nowa

Wystawę obrazów namalowanych w ramach projektu „Namalować katolicyzm od nowa” do 2 kwietnia można oglądać w podziemiach Bazyliki katedralnej św. Michała Archanioła i św. Floriana Męczennika w Warszawie.

Informacje o wystawie

LetsPaintCatholicismAgain.com

Kiedy: 27 lutego – 02 kwietnia 2023 r.

Gdzie: Bazylika katedralna św. Michała Archanioła i św. Floriana Męczennika w Warszawie, ul. Floriańska 3

Wystawa będzie otwarta w dniach:
poniedziałek-sobota 12:00 – 20:00
niedziela 8:00 – 21:30

Wstęp wolny!

Wideo z otwarcia wystawy w Krakowie:

Wernisaż wystawy obrazów Jezusa Miłosiernego wg wizji s. ...

Przeczytaj relację z wernisażu w Warszawie: <https://bit.ly/3lwt990>

Przeczytaj relację z wernisażu w Krakowie: <https://bit.ly/3WS76XC>

Katalog dostępny na stronie księgarni: <http://bit.ly/3krN9d6>

Organizatorzy: Fundacja Świętego Mikołaja, redakcja Teologii Politycznej, Instytut Kultury św. Jana Pawła II na Papieskim Uniwersytecie św. Tomasza z Akwinu (Angelicum) w Rzymie.

Instytut Kultury św. Jana Pawła II jest interdyscyplinarną instytucją naukowo-dydaktyczną powołaną na Wydziale Filozofii Papieskiego Uniwersytetu św. Tomasza z Akwinu (Angelicum) w Rzymie w stulecie urodzin Jana Pawła II. Misją Instytutu jest refleksja nad najważniejszymi problemami współczesnego Kościoła i świata inspirowana życiem i myślą św. Jana Pawła II. Celem Instytutu jest więc nie tylko badanie dorobku Wielkiego Papieża, ale również myślenie wraz z nim o najważniejszych sprawach kultury duchowej, np. solidarności, miłosierdziu, sztuce chrześcijańskiej, miejscu Kościoła we współczesnym świecie czy kryzysie duchowym Europy. Instytut jest współprowadzony przez Fundację Świętego Mikołaja (wydawcę Teologii Politycznej) i w całości finansowany przez prywatnych darczyńców z Polski. Zapraszamy serdecznie do ich grona!